

NOVÉ ŠATY zo starého mlieka

Dámy, od dneška si nápady, ktoré vám prídu na um vo vani, radšej zapisujte. Nikdy neviete, kedy ich premeníte na skutočnosť a pomôžete nimi nielen sebe a ostatným ľuďom, ale rovno celej planéte.

Nápaditej Slovenke Linde sa to už darí...

Zabokrečanka Linda Štroncerová pôsobila vo fashion odvetví najskôr ako modelka. Kariéru jej odštartovala výhra v súťaži krásy v Ríme. Pošťastilo sa jej aj vo filme – účinkovala v snímke slávneho talianskeho režiséra Giacomu Campiottiho. Z Talianska viedli jej pracovné cesty do ďalších krajín ako Grécko, Turecko, Francúzsko až po švajčiarske Alpy, kde sa natrvalo usadila a napokon si ju tam našla aj láska.

OSUDOVÝ KÚPEL

Ani po príchode dcérky do života sa nevzdala lásky k móde, hoci ju k nej

osud napokon nasmeroval iným chodníčkom. „Vždy ma zaujímali starodávne tajomstvá krásy. Čo robila Kleopatra preto, aby bola stále krásna a mladá. Prišla som k dávnejmu receptu pridávania mlieka do kúpeľa. Už roky ho praktizujem a moja pleť je vďaka nemu vláčnejšia,“ prekvapuje nás Linda, ktorej by ste len ťažko tipovali skutočný vek. Asi to teda funguje! Na túto beauty zázračnú rutinu spotrebuje tri litre plnotučného mlieka na jednu vaňu a približne lyžicu medu. Intímne partie s mliekom nemajú žiadny problém. Po kúpeli nasleduje svieža sprcha. Na tvár si zase dáva jogurt. Nevieme,

Mliečne príadze je možné kombinovať s akýmkoľvek prírodnými materiálmi ako hodváb, kašmír, ľan, bavlna a iné

Oblečenie z mlieka je ideálne aj pre jemnú detskú pokožku

či je to len týmto trikom alebo aj genetikou, no má ju naozaj ako porcelánová bábika. Nuž a vráťme sa k vani. Lebo práve tam skrsl Linde v hlave nápad, ktorý jej zmenil život. „Mlieko obsahuje veľa vitamínu D a je plné aminokyselín. Kúpala som sa v ňom a pri dotyku s jemnou vláčnou pokožkou som si pomyslela, že by som sa do toho mlieka najradšej aj obliekla,“ smeje sa. Zdanlivo bizarný nápad zakrátko premenila na realitu. „Pustila som sa do výskumu. Zistila som, že s takým patentom už predtým došlo niekto iný v tridsiatych rokoch, no bol neaktívny a neskomercionalizovaný. V päťdesiatych rokoch totiž nastal silný úpadok, keďže prírodné látky v textile boli nahradené umelými. Dopátrala som sa k istému Talianovi, ktorý vylepšil starú receptúru. Následne som oslovila taliansku fabriku, ktorá mi dnes z mlieka vyrába buničinu a ďalej fabriku, ktorá z nej pre môj projekt následne vyrába nite na látky. Nie som dizajnerka ani návrhárka, doménou je u nás výroba buničiny, nití, a látky na čo-

koľvek, čo si manufaktúra či dizajnér zaumieni,“ hovorí.

PROCES VÝROBY

Oblečenie je vyrábané z odpadového materiálu, ktorý by sa inak vyhodil. Každá mliekareň pri produkcii mlieka získa aj odpad, ktorý sa nedostane do reťazcov. Nemusí to byť len kravské mlieko, môže byť aj z iného zvierata, nie však rastlinného pôvodu. Len v takom Taliansku vzniká tridsať miliónov ton odpadu mlieka ročne, dokonca mliekarene musia platiť za to, aby od nich niekto tento odpad prišiel vyzdvihnúť. Linda ho vďaka svojmu projektu Duedilatte vracia naspäť do prírody a transformuje ho na látku. „Mlieko je príliš vzácna surovina na plytvanie, a preto je mojim cieľom zhodnotiť nadprodukcii z agropotravinového reťazca tak, že ju premením na nový zdroj v udržateľnom textilnom sektore. Módnym priemyslom patrí medzi najviac znečisťujúce na svete,“ poukazuje bývalá modelka, ktorá si svojho času na foteniach deň čo deň prezliekala desiatky kúskov oblečenia.

TEÓRIA V PRAXI

Technológia použitia mlieka na výrobu nití spája princípy obehových ekonomík a environmentálnej udržateľnosti s výrobnými metódami, ktoré majú veľmi nízky vplyv na životné prostredie. Myšlienka premeny mlieka na kvalitnú tkaninu je možná vďaka najmodernejším technikám. Vlákna sa získava prostredníctvom ekologického procesu, ktorý dokáže zhodnotiť priemyselné prebytky z agro-potravinárskeho sektora. Kazeín, ušľachtilý mliečny proteín, je od srvátky izolovaný a denaturovaný. Z toho sa extrahujú aminokyseliny, ktoré sa v kombinácii s inovatívnym spriadacím roztokom na báze viskózy premenia na jedinečné textilné vlákno. Nové vlákno sa následne spriada a výsledná priadza sa premení na tkaninu. Ne-

DOTYK AKO SLASŤ

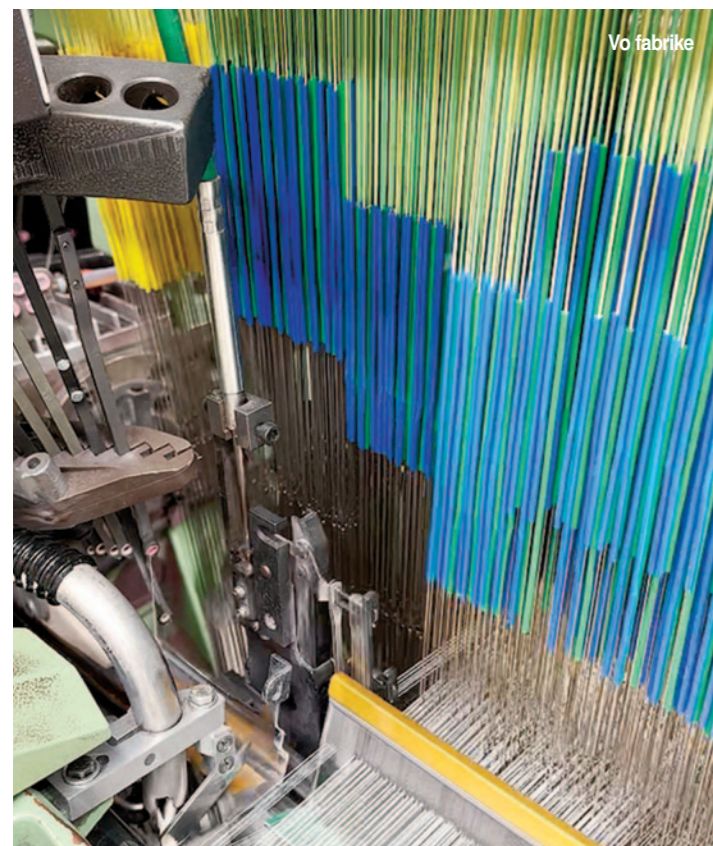
Linda nám na stretnutí dala vyskúšať látku z mlieka na dotyk. Je jemná, vzdušná, pocitovo by sme ju prirovnali k hodvábu. Je kľzavá a nekrčí sa. Záleží však, s čím ju kombinujete. Napríklad môže byť v pomere 50 percent mlieko a 50 percent bavlna. „Priadze môžeme zamiešať s akýmkoľvek prírodnými materiálmi ako hodváb, kašmír, lan a podobne,“ dopĺňa Linda.

(BIELE) MORE VÝHOD

Linda nám vymenovala celý rad ďalších benefitov látky z mlieka, o ktorých sme nevedeli: „Dokáže pleť hydratovať, reguluje teplotu tela – či v zime alebo v lete, čo je skvelé na tielka, ale, napríklad, aj na oblečky. Je tiež antialergická, čo je zase výhodou pre medicínu – napríklad výrobu ob-

Linda sa projektom usiluje chrániť prírodu

Vo fabrike

čistoty v látke z výrobného procesu sa očistia praním bez detergentov a vysušia. Celý proces výroby vlákna trvá približne jeden mesiac. „Kým na jedno bavlnené tričko spotrebujete okolo 2500 l vody, my na výrobu jedného mliečného trička potrebujeme 7l mlieka,“ uvádza Linda.

vázov. Žiadne problémy s látkou vytvorenou z mlieka nemajú ani alergici. Prešla si desiatkami testov. „Proces zahŕňa sedem krokov, kým z odpadového mlieka vznikne prášok, ktorý obsahuje osemnásť aminokyselín z mlieka, z ktorého je už odstránená laktóza. Prášok dáme naspäť do vody a v tomto kúpeľi sa kúpe viskóza.“ Napokon sme sa do-

zvedeli, že taká látka je aj biologicky rozložiteľná. „Ak má minimálne 90 percent mlieka a dali by sme ju do zeme, rozloží sa do deväťdesiat dní,“ uisťuje nás Linda. Treba k nej preto pristupovať šetrne. Nepoužívať sušičku a prať na tridsiatke.

MÄKUČKÁ PRE DETI

Kým sa rozprávame o mlieku, z postieľky na nás hľadí Lindina ročná dcérka, oblečená ako inak, v šatách z mlieka. Hoci prioritou fabriky je výroba buničiny, nití a látky, ako každá mamička chce pre svoje dieťaťko to najlepšie. Preto vytvorila kolekciu detského oblečenia od 0 do 24 mesiacov z prírodnej mliečnej látky, mäkkej na dotyk, ktorá nedráždi detskú pokožku.

AJ KÁVU A RYŽU SI MÔŽETE ČASOM OBLIEČŤ

Okrem mliečného vlákna vyrába Lindin projekt aj ryžové či kávové vlákno. Vysvetlila nám rozdiel vo využití: „Ryža je napríklad ideálna na vý-

robu plienok, lebo má absorpčnú schopnosť. Ak dáte utopený mobil do vody, vytiahne ju z neho a zachráni vám zariadenie. Kávové vlákno je zase ideálne použiť na športové oblečenie. Aktivuje mikrocirkuláciu na nohách. Takisto ho získavame z odpadovej kávy použitej v kávovaroch,“ hovorí Linda.

ODKAZ SMEROM K PRÍRODE

Za celým nápadom vo vani sa skrývala Lindina vnútorná motivácia. „V roku 2020 mi tragicky zahynula mama a ja som vzápätí pocítila silnú túžbu niečo po sebe zanechať. Po každej prechádzke z hôr som sa kúpavala v mlieku s medom a meditovala, pýtala sa nebies, čo by som po sebe mohla zanechať a zvyšok príbehu už poznáte. Čím viac umelých vlákien vyprodukuje, tým väčší odpad na zemi vzniká. A tak tvorím z odpadu niečo, čo sa dá opäť používať tak, aby príroda dokázala zničiť ťarchu odpadu, ktorý je dnes produkovaný v textilnom priemysle a nielen tam...“

NIKOLA JANKOVSKÁ, foto: archív